

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

NORWEGIAN POLICE UNIVERSITY COLLEGE

Deres referanse:
19/2182 - HOD

Vår referanse:
19/02707-2

Dato:
26.08.2019

HØRINGSSVAR - FORSLAG TIL ENDRINGER I BIOTEKNOLOGILOVEN

Politihøgskolen viser til e-post fra Politidirektoratet av 20. august 2019 vedlagt Helse- og omsorgsdepartementets høringsbrev av 15. mai 2019. Politidirektoratet har satt fristen for eventuelle merknader fra Politihøgskolen til 27. august 2019.

Politihøgskolen har følgende merknader til forslaget om å innføre krav om politiattest etter politiregisterloven § 39 (barneomsorgsattest) for par som vil søke om assistert befruktning:

1. BØR DET INNFØRES ET KRAV OM POLITIATTEST FOR PAR SOM SØKER ASSISTERT BEFRUKTNING?

I et rettssamfunn er det å beskytte barn mot overgrep en grunnleggende plikt. Høyesterett formulerte det slik i dom av 20. desember 2017 (HR-2017-2415-A), avsnitt 18:

«Det fremgår av Grunnloven § 104 tredje ledd at barn har rett til vern om sin personlige integritet, og at statens myndigheter skal legge til rette for barnets utvikling. Dette omfatter å beskytte dem mot vold og mishandling, noe som også fremgår av barnekonvensjonen artikkel 19. Straffeløpfølging av voldsutøvere inngår som en integrert del av barns rettsbeskyttelse.»

Avgjørelsen gjaldt straffutmåling for mishandling i nære relasjoner, men gir et godt utgangspunkt for å vurdere krav om politiattest for å beskytte barn.

Allerede i dag følger det av bioteknologiloven § 2-6 at legen skal legge vekt på parets omsorgsevne og hensynet til barnets beste. Det er altså ikke noe nytt at det foretas en vurdering av søkerne.

Som departementet selv fremhever, er ordningen i dag at potensielle adoptivforeldre må legge fram en uttømmende politiattest etter politiregisterloven § 41 (se adopsjonsloven § 5 annet ledd). Av fosterforeldre kreves det uttømmende og utvidet politiattest (barnevernloven § 6-10 tredje ledd).

Departementet legger til grunn at det er «noe prinsipielt nytt å stille krav om politiattest for å ha omsorg for egne barn» (s. 20). Etter vårt syn er det ikke stor prinsipiell forskjell på en

søknad om adopsjon og en søknad om assistert befruktning. Når adopsjonen er gjennomført, er det adopterte barnet rettslig sett likestilt med foreldrenes egenfødte barn (adopsjonsloven § 24).

At det skulle være stigmatiserende for søkerne at det kreves en politiattest for å få samfunnets hjelp til assistert befruktning, er vanskelig å forstå. Det stilles i dag krav om politiattest for en rekke verv og stillinger. Innføring av politiattest på et område innebærer ikke noen insinuasjon om at denne gruppen er mer kriminelt belastet enn andre, eller søker assistert befruktning for å begå overgrep mot barn. Begrunnelsen for regelen vil ikke være at behovet for assistert befruktning skaper en presumsjon for at man har begått kriminalitet, men er en ren konsekvens av at samfunnet gir et avgjørende bidrag til at søkerne kan få foreldreansvaret for et barn.

Dersom det ikke innføres krav om politiattest, kan man få den situasjonen at en person dømt for grove seksualovergrep mot barn får assistert befruktning uten at legen kjenner til de tidligere straffbare forholdene når omsorgsevnen vurderes.

Politihøgskolen støtter derfor at det innføres et krav om politiattest for par som søker assistert befruktning.

2. HVA SLAGS POLITIATTEST BØR DET GIS HJEMMEL FOR?

Vi har vært mer i tvil om det er tilstrekkelig å kreve en *barneomsorgsattest* etter politiregisterloven § 39. Dagens regel fanger opp drap, grov kroppsskade, mishandling i nære relasjoner, narkotikalovbrudd og de fleste seksuallovbrudd (Holmboe & Myhrer, 2018). Derimot fanger den ikke opp mindre alvorlig vold, heller ikke ordinær kroppsskade (straffeloven § 273) eller kroppskrenkelse. Det gjelder selv om fornærmede er et barn. Heller ikke kjønnslemlestelse (straffeloven § 284) kommer med på en barneomsorgsattest. Det kunne tale for å sidestille det å søke assistert befruktning med adopsjon og kreve uttømmende politiattest. På den annen side har ikke dette vært oppe tidligere i høringen, og vi går ikke nærmere inn på dette spørsmålet her.

3. HVA SKAL VÆRE KONSEKVENSENE AV MERKNADER PÅ POLITIATTESTEN?

Departementet ber også om merknader til spørsmålet om hva som skal være konsekvensen av merknader på politiattesten. Det finnes her flere muligheter:

- Ingen regulering av konsekvensene
- Angivelse av at konsekvenser skal vurderes konkret
- Angivelse av at reaksjoner skal føre til automatisk utelukkelse

Reaksjoner som skal anmerkes på en barneomsorgsattest, er gjennomgående av alvorlig karakter. Det kan være et argument for å fastsette at konsekvenser av merknader på politiattesten uten videre skal føre til utelukkelse.

Det finnes likevel argumenter mot en absolutt regel. En del av lovbruddene som skal anmerkes på en barneomsorgsattest, skal anmerkes etter reglene for uttømmende politiattest (politiregisterloven § 41). Det vil si at de – med noen få unntak for lovbrytere som var under 18 år på handlingstidspunktet – vil fremkomme på politiattesten uten noen tidsbegrensning. Som departementet peker på, kan noen tilfeller der en person er dømt for et seksuallovbrudd, være mindre alvorlige enn det man vanligvis forbinder med slike lovbrudd. Hvis straffen faller helt bort på grunn av jevnbyrdighet i alder og utvikling (straffeloven § 308), vil dommen lyde på frifinnelse, og ikke anmerkes på en politiattest. Men hvis straffen bare settes ned, vil reaksjonen fremkomme på en politiattest. Det kan også tenkes at gjerningspersonen er noe for gammel til å nyte godt av straffbortfallsregelen, men forholdet ellers ikke bærer preg av utnyttelse. En slik dom er relevant ved vurderingen, men sakens karakter og tidsforløpet kan tilsa at den ikke uten unntak bør sperre for en søknad om assistert befruktning.

Ved ansettelse i skole eller barnehage gjelder riktig nok et tilsettingsforbud for den som er dømt for seksuelle overgrep mot barn (opplæringslova § 10-9, friskolelova § 4-3 og barnehageloven § 19). Det er imidlertid et mer eksistensielt spørsmål å nektes assistert

befruktning enn å nektes tilsetting. Det er også et moment, slik vi ser det, at adopsjonsloven og adopsjonsforskriften ikke stiller opp absolutte vandelskrav.

Slik vi ser det, bør det ikke oppstilles absolutte vandelskrav for assistert befruktning. Ved vurderingen av om straffbare forhold skal ha avgjørende betydning, bør det legges vekt på forholdets karakter, vedkommendes alder på handlingstidspunktet og hvor lang tid som er gått siden lovbruddet.

Med hilsen

Nina Skarpenes
rektor/Sjef Politihøgskolen

Elisabeth Hammer Sæten
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:
Professor Morten Holmboe

Kopi til:
Politidirektoratet v/Anette Trondsen

Kilder:
Holmboe, M. & Myhrer, T.-G. (2018). *Vandel: Om politiattester og vurdering av skikkethet*. Oslo: Universitetsforlaget.